

Оранжерийното производство – предизвикателство и възможност за осигуряване на свежи зеленчуци

Автор(и): доц. д-р Винелина Янкова, ИЗК "Марица" в Пловдив

Дата: 25.07.2018 Брой: 7/2018

Производството на зеленчуци в оранжерии дава възможност за продължително и ритмично снабдяване на пазара с прясна продукция дори и през зимните месеци. Основно се отглеждат домати, краставици и пипер. Около 90% от общо произведената продукция в оранжерии се пада на тези култури. На по-малки площи има патладжан, марули, спанак, репички, лук и други зеленчукови култури.

Оранжерии в страната са с площ 1002 ха, като от тях 621 ха са полиетиленови и 381 ха – стъклени оранжерии. Продукцията от зеленчуци в "оранжерии реколта 2016 г. е в размер 113,1 хил. т по данни на „Аростатистика“ към МЗХГ. В култивационните съоръжения растенията се отглеждат цялостно. Оранжерии създават идеален микроклимат, което ги прави едно от най-успешните решения за организиране на структури за отглеждане на зеленчуци. Съществуват големи разлики между отглеждането на растения в оранжерия и на полето. Културите в тях образуват по-голяма растителна маса и дават много по-високи добиви в сравнение с тези на полето. Поради това и начинът на

отглеждане и грижа се диференцира от този, който се прилага на открито. Благодарение на тях на оранжерийните зеленчуци можем да се радваме на балансирано и здравословно хранене през всеки сезон.

Поради високата си интензивност българското оранжерийно производство осигурява 15–17% от общо реколтираните зеленчуци в страната. Делът на оранжерийно произведените домати е 50%, а при краставиците преобладаващата част от произведените количества са отгледани в оранжерии – 80%.

Почти 50% от съществуващите оранжерийни комплекси са съсредоточени в Южен Централен район, следван от Югозападния Централен. Главната причина за тази концентрация са по-благоприятните климатични условия в тези райони: по-високи среднодневни температури през зимните и пролетните месеци, повече слънчева и физиологично активна радиация, по-малък брой дни със задържане на снежната покривка.

Климатичните условия оказват пряко влияние върху размера на разходите в частта на отоплението и върху добивите и качеството на продукцията. По-големи оранжерийни комплекси у нас са Зверино (ЕТ „Йордан Величков – Влади“), Оранжерии Първомай („Грийнс“ ООД), Оранжерии Сливен („Скът“ ООД), Оранжерии Петрич („В&ВГД Оранжерии Петрич“ ООД), Оранжерии Момчилград („Агро Омега“ ЕООД), Оранжерии Гимел, Оранжерии Силистра („Еко зеленчуци“ ООД), Оранжерии Й. Груево и Кричим („Агрекоселект“ ООД), Оранжерии Раковски („Гард Инвест“ ЕООД), Оранжерии Дъбене („Карлово-05“ ООД), Оранжерии Синитово („Екофрут К&К“ ЕООД), Оранжерии Цалапица („Енза Заден България“ ООД), Оранжерии Пчелин („Булфрукт“ ООД – Костенец), Оранжерии Мокрище („Агропрограма“ ООД и Димитър Матов) и други.

Величината на средните добиви при оранжерийното производство зависи от комплекс фактори. До голяма степен и за разлика от полското производство то е относително независимо от климатичните фактори. Съвременните технологии позволяват получаването на високи средни добиви от единица площ. Специфичните условия, които се създават в оранжерии, независимо от техния тип и конструкция, позволяват отглеждането на повече от една реколта, при което величината на средния добив на единица площ значително се повишава. Например хидропонното отглеждане при редица видове позволява сумарно за една календарна година средният добив да се увеличи няколко пъти.

В световен мащаб оранжерийните площи бележат темп на непрекъснато увеличение. Специфичните изисквания, които имат тези зеленчуци, обуславят конструкцията и функционалното предназначение на оранжерии и обясняват наличието на изисквания към отоплителните системи и управлението.

Оранжерии могат да бъдат: по отношение на отоплението – отопляеми и неотопляеми; в зависимост от вида на покритието – стъклени, полиетиленови, полипропиленови, многослонови и др. Друг критерий за класификация на оранжерии е видът на покрива. На основата на този критерий те се делят на единични и блокови. В зависимост от източника на отопление: газ, възобновяеми енергийни източници, въглища, геотермално отопление. По отношение на начина на засаждане и подхранване: класическо отглеждане (геопоника), хидропоника (водна култура, субстратна култура, аеропонна култура). В зависимост от периода на отглеждане и срока на узряване на продукцията: ранно производство в неотопляеми и ранно производство в отопляеми оранжерии, късно производство в неотопляеми и в отопляеми оранжерии.

В териториален аспект най-много оранжерийни площи в ЕС има Испания, следвана от Италия и Франция. Основната причина за широко застъпените оранжерийни площи в тези страни са благоприятните климатични условия. Безспорен лидер по продуктивност е Холандия. Средните добиви във Финландия са три пъти повече, отколкото в нашата страна. В Турция те са близки до тези в България, но е за отбелязване, че данните са за неотопляеми оранжерийни комплекси.

Оранжерийното производство се характеризира с иноваторство и динамично развитие. При него се получават по-високи добиви, водещи до по-големи печалби, което обуславя и по-високата му рентабилност. От друга страна, с производството на зеленчуци на закрито до голяма степен се елиминират неблагоприятните екологични и климатични фактори. Наред със своите положителни страни, оранжерийното зеленчукопроизводство не е лишено и от негативни.

Невъзможността да се въведат балансирани сеитбообръщения и затвореното пространство създават условия за влошаване на хранителния режим и за бързо размножаване на вредители. За предотвратяване на тези негативни обстоятелства е необходимо спазването на редица принципи, известни като Добри земеделски практики (ДЗП). Част от тях е Добрата растителнозащитна практика (ДРЗП), която предполага поддържане на фитосанитарните стандарти на високо ниво през цялата вегетация – от разсадопроизводството до прибиране на реколтата и почистване на култивационните съоръжения. Тя е практика, чрез която се използват разрешени за употреба продукти за растителна защита (ПРЗ) в точна доза и в подходящия момент за оптимална ефикасност, съобразен с микроклиматичните условия, биологичните характеристики на културните растения и биологичния контрол.

Редуциране употребата на пестициди с оглед намаляване рисковете от негативното им въздействие върху здравето на хората и околната среда е приоритетна задача в зеленчукопроизводството. Директива 91/414 на ЕС, която регламентира реализирането на ПРЗ, изисква при използването им да се прилагат правилата за ДРЗП и принципите на Интегрираната растителна защита (Integrated Pest Management – IPM), която включва рационално прилагане на комбинация от биологични, биотехнологични, химични, физични, агротехнически и селекционни мерки.

Биологичното производство на зеленчуци в оранжерии у нас е факт. Един от големите производители е фирма „Гимел“. Тя е създадена през 1995 г. Днес компанията е безспорен лидер в производството на оранжерийни краставици и домати в България, основен доставчик на биологични оранжерийни зеленчуци за Европа и един от най-желаните бизнес партньори в тази сфера. „Гимел“ АД Обектите са разположени в различни региони на страната: с. Звъничево, област Пазарджик, гр. Левски, област Плевен, и гр. Мартен, област Русе. От 2001 г. в оранжериите на компанията започват да се отглеждат зеленчуци по метода на биологичното производство. Пакетирането на биологичната продукция се извършва съгласно европейските стандарти и изисквания за качество в специално създаден за целта манипулационен цех.

Установяването на алтернативни методи и средства за контрол на вредителите при зеленчуковите култури в култивационни съоръжения е важна стъпка към усъвършенстване на интегрираните и биологичните растителнозащитни системи. Опазването и подобряването на почвеното плодородие чрез оптимално използване на биологичните ресурси дава възможност за получаването на стабилни добиви от качествена зеленчукова продукция.